

Impactstudie prijsstijgingen

Het effect op de bedrijfsvoering van organisaties actief in de gehandicaptenzorg

November 2022

VGN / Intrakoop

Auteur: drs. Mike Lankhorst

i.s.m. Marlyse-Research

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Verantwoording	4
1.3	Samenvatting	5
2.	Resultaten	7
2.1	Inkoopkosten	7
2.2	Gerapporteerde prijsstijgingen	9
2.3	Impact voor de sector	12

1. Inleiding

Door gewijzigde marktomstandigheden en gestegen grondstofprijzen wordt de gehandicaptenzorg geconfronteerd met aanzienlijke prijsstijgingen. Brancheorganisatie VGN en Intrakoop onderzoeken de gevolgen hiervan voor de bedrijfsvoering in de sector.

1.1 Aanleiding

Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) is de branchevereniging van organisaties die professionele ondersteuning bieden aan mensen met een beperking en de gemeenschappen waarvan zij deel uitmaken. VGN telt 178 leden. In de loop van 2022 zijn deze gehandicaptenzorgorganisaties geconfronteerd met aanzienlijke prijsstijgingen. Dit leidt mogelijk tot financiële knelpunten en daarmee gepaard gaande bezuinigingen, dalende investeringsniveaus en verminderde eigen vermogensposities.

In dit kader heeft VGN Intrakoop¹ gevraagd om samen een impactstudie te doen naar de gevolgen van de prijsstijgingen voor de sector.

Doelstelling

Doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de prijsontwikkelingen in de gehandicaptenzorg en de financiële impact daarvan voor zorgorganisaties. De uitkomsten zijn van belang voor de landelijke belangenbehartiging.

Hoofdvraag

Wat betekenen de prijsstijgingen in 2022 voor de (toekomstige) bedrijfsvoering van organisaties in de gehandicaptenzorg?

Deelvragen

1. Hoe ontwikkelen de prijzen van de belangrijkste productgroepen zich in 2022?
2. Wat is de financiële impact (uitgedrukt in €) voor de sector?
3. Hoe verhoudt zich dit tot de beschikbare prijsindex (materieel en personeel)? Hoeveel is het verschil?

VGN en Intrakoop hebben een analyse gedaan naar het effect van de prijsstijgingen voor de gehandicaptenzorg in Nederland. De resultaten van deze analyse worden in deze rapportage gepresenteerd.

¹ Intrakoop is de inkoopcoöperatie van de zorg voor circa 530 zorgorganisaties met meer dan 7.000 locaties. We verbinden leden en leveranciers met elkaar. Samen maken we goede zorg betaalbaar.

1.2 Verantwoording

Aan de hand van de belangrijkste exploitatiegerelateerde kostensoorten zijn de organisaties actief in de gehandicaptenzorg gevraagd aan te geven wat zij verwachten dat de gemiddelde prijsstijging in 2022 bedraagt. Investerings zijn buiten beschouwing gelaten, omdat deze veelal een incidenteel karakter hebben. Deze impactstudie gaat over de verwachte prijsstijgingen en neemt dus niet een eventuele wijziging in toe- of afname van het volume in ogenschouw. De daadwerkelijke totale kostenstijging kan hierdoor voor de sector anders uitpakken.

Bij de indeling van de kostensoorten is het rekeningschema voor zorginstellingen² als vertrekpunt genomen. Om naast de gemiddelde procentuele toename de kostenstijging ook in geld te kunnen uitdrukken, is per kostensoort ook om het absolute bedrag in 2021 gevraagd. Daarnaast wordt aansluiting gezocht bij de beschikbare gegevens uit jaarrekeningen en (geanonimiseerde) grootboekcijfers van Intrakoop-leden. De in deze rapportage genoemde bedragen zijn inclusief btw.

In oktober 2022 zijn bestuurders van alle bij VGN en Intrakoop aangesloten zorgorganisaties benaderd met het verzoek om online deel te nemen aan de impactstudie. Gelijktijdig zijn de inkoopafdelingen van deze zorgorganisaties op de hoogte gesteld. Van de in totaal 178 VGN-leden, hebben uiteindelijk 82 leden cijfers aangeleverd (=46%). Ter toetsing van de representativiteit is de samenstelling van de 82 organisaties vergeleken met de samenstelling binnen de totale sector. Hieruit blijkt dat het doorgaans de grotere zorgorganisaties zijn die aan de impactstudie hebben deelgenomen. De gemiddelde omzet van de deelnemende organisaties bedraagt ruim twee maal het sectorgemiddelde. De deelnemende organisaties vertegenwoordigen tezamen 67% van de totale omzet van de sector.

² Prismant. (2014). Rekeningschema voor zorginstellingen (Publicatienummer 203.25). <https://docplayer.nl/714577-Rekeningschema-voor-zorginstellingen.html>

1.3 Samenvatting

Door gewijzigde marktomstandigheden en toenemende grondstofprijzen worden organisaties in de gehandicaptenzorg geconfronteerd met aanzienlijke prijsstijgingen. VGN en Intrakoop constateren dat deze prijsstijgingen oplopen tot meer dan 7,9% ten opzichte van 2021. Dit betekent voor de sector als geheel een kostenstijging van meer dan € 255 mln. Afgezet tegen de prijsindexatie in de tarieven 2022 betekent dit een negatieve impact op het rendement van ten minste € 172 mln. In de tarieven 2023 wordt voor 2022 een index materiële kosten van 9,25% verwerkt. Deze indexatie in 2023 lijkt daarmee voorsnog toereikend om de kostenstijging van 2022 te dekken. Een kanttekening daarbij is dat de kosten in de resterende maanden van 2022 vermoedelijk nog verder zullen oplopen.

VGN en Intrakoop hebben een impactstudie uitgevoerd naar de gevolgen van de prijsstijgingen voor de sector. Aan de hand van 16 referentiekostensoorten zijn voor acht hoofdrubrieken, variërend van de inkoop van personeel en voeding tot onderhoud en energie, de prijsstijgingen in kaart gebracht. Voor alle onderscheiden referentiekostensoorten is aan 178 organisaties in de gehandicaptenzorg gevraagd naar hun verwachte gemiddelde prijsstijging in 2022. Van 82 organisaties zijn cijfers ontvangen.

In totaal bedragen de inkoopkosten van de Nederlandse gehandicaptenzorg in 2021 € 3,2 mld. Binnen de inkoopkosten hebben de inkoopgerelateerde personeelskosten (waartoe uitzendkrachten en de inhuur van zzp-ers worden gerekend) met € 948 mln. het grootste aandeel (=30%). Daarna volgen de algemene kosten met € 676 mln. De energiekosten vormen met € 148 mln. een geringer aandeel in de totale inkoopkosten.

De grootste procentuele prijsstijgingen zijn zichtbaar bij de energiekosten (+30,3%), gevolgd door de kosten van voedingsmiddelen (+9,7%) en personeel niet in loondienst (+8,9%). Met name voor de energiekosten geldt dat deze nog aanzienlijk hoger kunnen uitvallen, zodra vaste contracten aflopen en organisaties moeten overstappen op variabele prijzen. Over alle inkoopkosten berekend, bedraagt het gewogen gemiddelde van de prijsstijging +7,9%. Op een totaal van € 3,2 mld. aan inkoopkosten betekent dit een toename van € 255 mln. voor de sector. Hierbij is nog geen rekening gehouden met eventuele volume-effecten als gevolg van een eventueel toegenomen aantal cliënten. De impactstudie is een momentopname. Naarmate reeds lopende contracten met leveranciers aflopen, valt niet uit te sluiten dat verdere prijsverhogingen worden doorgevoerd.

VGN-leden hebben in hun onderhandeling met zorgkantoren, zorgverzekeraars en gemeenten afspraken gemaakt over de tarieven voor 2022. Prijsindexatie is daar een onderdeel van. De prijsindexcijfers die de NZa hanteert voor de vaststelling van maximumtarieven voor de Wlz en Zvw, worden echter lang niet altijd door gemeenten gehanteerd in het sociaal domein (Wmo en jeugdwet). In veel gevallen is deze indexatie lager dan in de landelijk gereguleerde zorgdomeinen. In dit rapport wordt bij gebrek aan precieze cijfers voor het sociaal domein gerekend met de NZa-cijfers: een prijsindex voor materiële kosten voor 2022 van +1,83%³ en voor personele kosten +4,42%. Daarnaast wordt voor de huur van vastgoed de indexatie van de normatieve huisvestingscomponent gehanteerd (2,5%). Deze indexaties dekken voor de sector gezamenlijk € 85 mln. van de in totaal € 255 mln. aan prijsstijgingen af. Het restant van € 170 mln. dient door de sector zelf te worden geabsorbeerd. Het uiteindelijke totale effect zal echter groter zijn door de lagere indexaties die de gemeenten in veel gevallen toepassen.

Met een gemiddelde resultaatratio van 2,3% en een resultaat van € 243 mln.⁴ in de sector verdampt daarmee het leeuwendeel van het verwachte rendement in 2022. Afgaande op de resultaatcijfers van 2021 zou dit bijna een verdubbeling betekenen van het aantal gehandicaptenzorgorganisaties met een negatief resultaat. Een lager rendement heeft onder meer gevolgen voor de investeringsruimte en de voorwaarden waaronder zorgaanbieders vreemd kapitaal kunnen aantrekken. In combinatie met

³ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2022). Prijsindexcijfer 2022 en 2023 - CEP 2022.

⁴ Cijfers verslagjaar 2021.

andere factoren, zoals de krappe arbeidsmarkt en de gevolgen van corona, kunnen de kostenstijgingen ook besparingen op de zorg noodzakelijk maken.

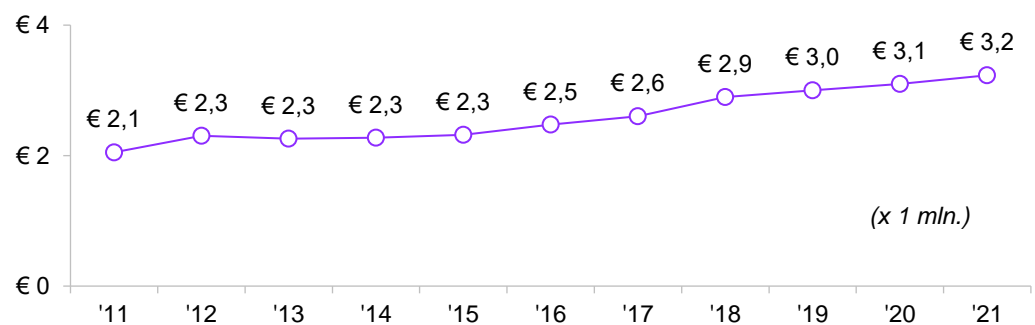
In de tarieven 2023 wordt voor 2022 een index materiële kosten van 9,25% verwerkt. Deze indexatie in 2023 lijkt daarmee vooralsnog toereikend om de kostenstijging van 2022 te dekken. Een kanttekening daarbij is dat de kosten in de resterende maanden van 2022 vermoedelijk nog verder zullen oplopen.

2. Resultaten

2.1 Inkoopkosten

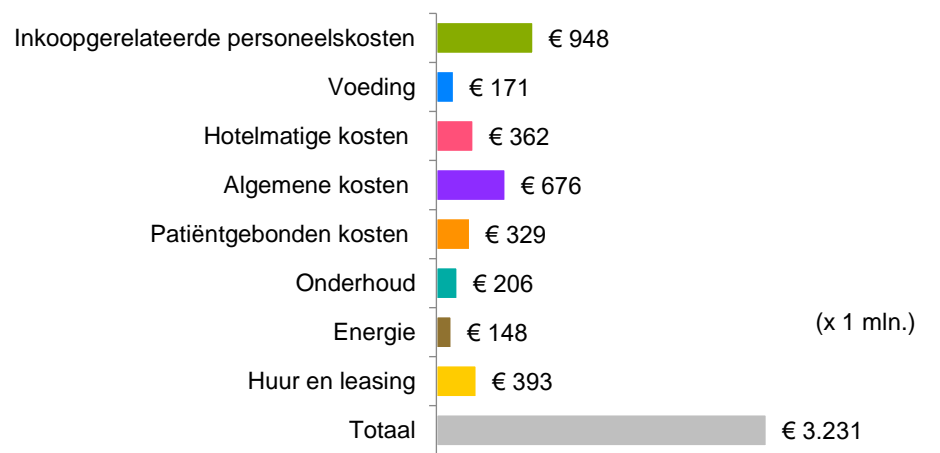
De inkoopgerelateerde exploitatiekosten omvatten alle exploitatiekosten van een organisatie waar een externe factuur tegenover staat. Investerings worden in deze analyse buiten beschouwing gelaten vanwege hun meer incidentele karakter. In totaal bedragen de totale inkoopkosten van de Nederlandse gehandicaptenzorg in 2021 ruim € 3,2 mld.⁵

Figuur 1 Meerjarenontwikkeling inkoopkosten gehandicaptenzorg

Binnen de inkoopkosten hebben de inkoopgerelateerde personeelskosten met € 948 mln. veruit het grootste aandeel. Het betreft zo'n 30% van de totale inkoop. Energiekosten hadden daarentegen in 2021 met € 148 mln. een betrekkelijk gering aandeel in de totale inkoopgerelateerde exploitatiekosten van de sector.

Figuur 2 Inkoopkosten 2021 uitgesplitst naar kostenhoofdrubriek

⁵ CIBG, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2021). Jaarrekeningen DigiMV, bewerkt en beschikbaar gesteld door Intrakoop: 'Jaarverslagenanalyse'.

Aan de hand van het rekeningschema voor zorgorganisaties zijn de belangrijkste kostensoorten voor de sector geïdentificeerd. Dit resulteert in 16 referentiekostensoorten verdeeld over acht hoofdruubrieken (zie figuur 3). Aan de hand van deze referentiekostensoorten is de totale impact van prijsstijgingen voor de sector bepaald. De 16 referentiekostensoorten vertegenwoordigen samen 67% van de totale inkoopkosten van de sector.

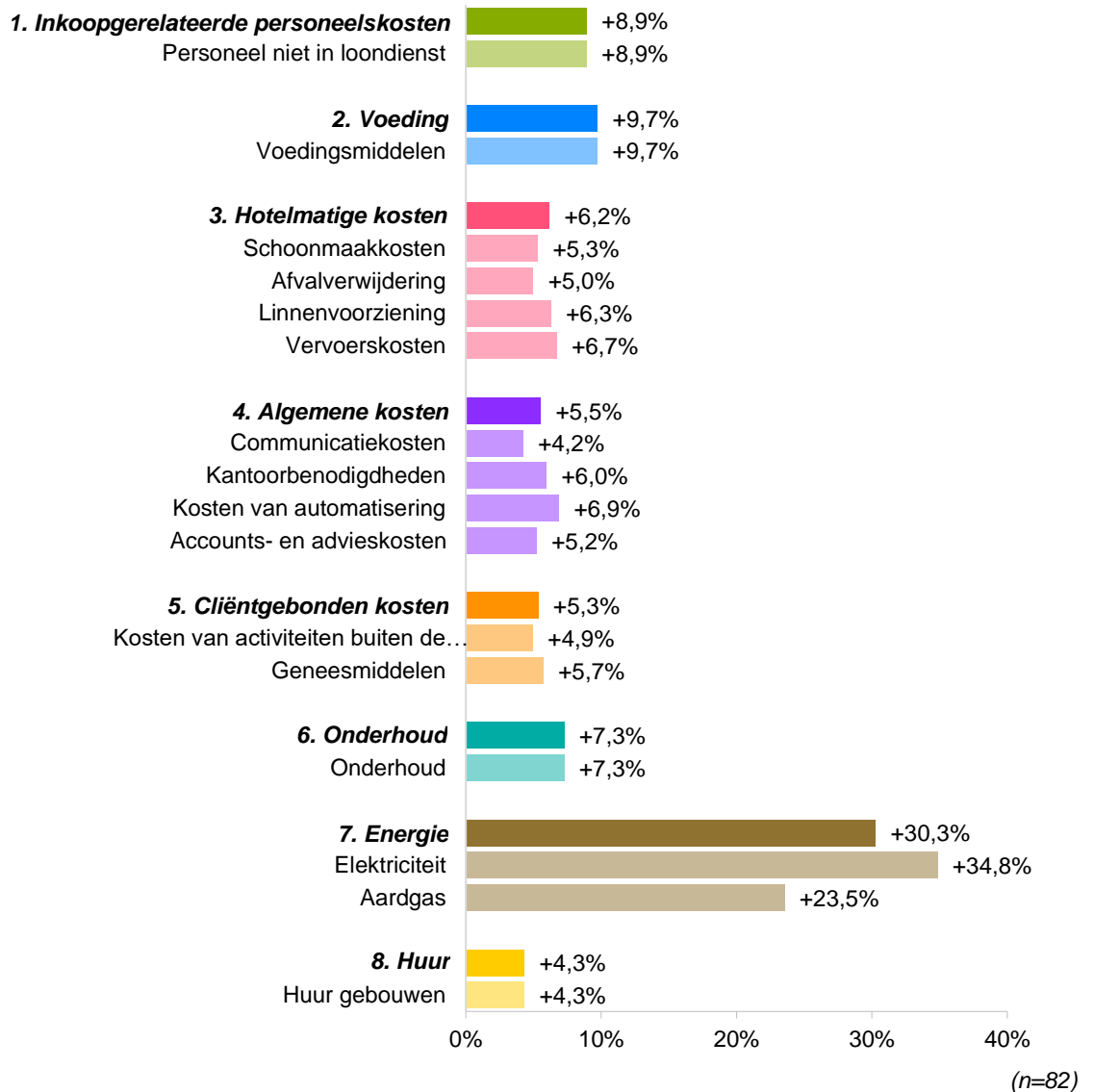
Figuur 3 Referentiekostensoorten per hoofdruubriek

<p>1. Inkoopgerelateerde personeelskosten</p> <ul style="list-style-type: none"> – Personeel niet in loondienst <p>2. Voeding</p> <ul style="list-style-type: none"> – Voedingsmiddelen <p>3. Hotelmatige kosten</p> <ul style="list-style-type: none"> – Schoonmaakkosten – Afvalverwijdering – Linnenvoorziening – Vervoerskosten <p>4. Algemene kosten</p> <ul style="list-style-type: none"> – Communicatiekosten – Kantoorbenodigdheden – Kosten van automatisering – Accountants- en advieskosten 	<p>5. Patiëntgebonden kosten</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kosten van activiteiten buiten de instelling – Geneesmiddelen <p>6. Onderhoud</p> <ul style="list-style-type: none"> – Onderhoud <p>7. Energie</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aardgas – Elektriciteit <p>8. Huur en leasing</p> <ul style="list-style-type: none"> – Huur gebouwen
---	--

2.2 Gerapporteerde prijsstijgingen

Voor alle 16 referentiekostensoorten zijn de VGN-leden gevraagd naar de verwachte gemiddelde prijsstijging⁶ in 2022. Bij de energiekosten zijn veruit de grootste prijsstijgingen zichtbaar, gevolgd door kosten voor eten en drinken en de inkoopgerelateerde personeelskosten.

Figuur 4 Verwachte gemiddelde prijsstijging in 2022 naar hoofdrubriek en referentiekostensoort

2.2.1 Inkoopgerelateerde personeelskosten

De totale inkoopgerelateerde personeelskosten omvatten vooral personeel niet in loondienst (PNIL). Hieronder valt de flexibele schil van zzp'ers, detacherings- en uitzendkrachten. Daarnaast worden ook de 'andere personeelskosten' voor een deel tot deze kostensoort gerekend. Voorbeelden zijn ARBO-kosten, bedrijfskleding en kosten voor training en opleiding. De totale inkoopgerelateerde personeelskosten vormen samen veruit de belangrijkste inkoopkosten van organisaties in de gehandicaptenzorg.

Binnen de inkoopgerelateerde personeelskosten is PNIL de referentiekostensoort. In totaal bedraagt de gemiddelde verwachte stijging van de PNIL-kosten +8,9%, met individuele uitschieters tot +35% of

⁶ Prijsstijging: exclusief volumecomponent. Gewogen gemiddelde naar inkoopkosten per organisatie.

meer. De meeste organisaties rapporteren een stijging tussen de +5-10%. Bij een totaal van € 948 mln. aan inkoopgerelateerde personeelskosten in 2021 bedragen de meerkosten voor de sector in 2022 als gevolg van de prijsstijgingen € 85 mln. Een aantal organisaties geeft daarnaast aan dat voor 2022 naast de prijscomponent ook de volumecomponent zal stijgen door een verhoogde inzet van PNIL.

'Voor 2023 zijn al tariefverhogingen aangekondigd tussen de 5 en 10%.'

'Grote verschillen tussen partijen waar we inhuren.'

2.2.2 Voeding

De totale inkoopkosten voor voeding bestaan voor meer dan 90% uit voedingsmiddelen. Voedingsmiddelen zijn hiermee de referentiekostensoort. Overige kosten omvatten onder meer catering en keukenapparatuur.

De verwachte stijging van voedingsmiddelen bedraagt binnen de gehandicaptenzorg +9,7%. Twee organisaties rapporteren zelfs uitschieters van respectievelijk +25% en +30%. Bij een totaal aan voedingskosten van € 171 mln. in 2021 komen de extra kosten door prijsstijgingen in 2022 uit op € 17 mln.

'Contractafspraken lagen in 2022 nog vast. Verwachting voor 2023 dat deze fors gaat stijgen.'

'Wij zijn eind 2021 gestart, echter merken wij ook de stijging voor ons de afgelopen maanden 12%.'

*'Voedingsleverancier: +2,5% per 1 januari, +4,7 % per 1 oktober. Aankondiging 2023 +10 a 15 %.
Supermarkten voor 2023 aankondiging +18%.'*

'Aangezien 1x per jaar het huishoudgeld (budget voor de woning voor voeding/drinken = overgrote deel van het bedrag) wordt vastgesteld, is de stijging pas per 2023 zichtbaar. Het huishoudgeld is voor 2023 met +11,2% gestegen t.o.v. 2022.'

Tekorten aan graan en (overzee) vervoer, tegenvallende koffieoogsten en een verdubbeling van indexen oliesoorten zijn enkele verklaringen voor de verhoogde voedingsprijzen. Waar de zorg gewend is aan vaste jaarbudgetten zal het steeds lastiger worden om hieraan te kunnen vasthouden, doordat fabrikanten en leveranciers geen langlopende contracten willen afsluiten in de huidige risicovolle (grondstoffen)markten.

Waar de overstap van A-merken naar private labels in 2022 nog het budget wist te drukken zal in 2023 ook aandacht moeten worden besteed aan andere zaken zoals meer focus op het tegengaan van verspilling (gemiddeld wordt ongeveer 25% van het voedsel weggegooid⁷), keuzemogelijkheden beperken en het maken van vaste afspraken voor speciale assortimenten.

⁷ Voedselverspilling in Nederlandse ziekenhuizen (2016). Wageningen University & Research. Voor de gehandicaptenzorg worden vergelijkbare cijfers verondersteld.

2.2.3 Hotelmatige kosten

Binnen de hotelmatige kosten vormen vervoerskosten, schoonmaakkosten en de kosten voor linnenvoorziening en afvalverwijdering de onderzochte referentiekosten. Op basis hiervan bedraagt de verwachte prijsstijging van de hotelmatige kosten in 2022 +6,2%. Dit vertegenwoordigt een bedrag van € 22 mln. aan extra hotelmatige kosten door prijsstijgingen. Binnen de hotelmatige kosten is de hoogste prijsstijging zichtbaar bij de vervoerskosten (+6,7%), een direct gevolg van hogere brandstofprijzen.

De prijsstijging bij de linnenvoorziening bedraagt gemiddeld +6,3%, oplopend tot percentages van 20, 38 en 39%. De vier bepalende kostencomponenten voor de linnenvoorziening zijn grondstoffen, energie, textiel en transport. Hiervan zijn energie (met name aardgas) en het textiel zelf de twee meest prijsbepalende componenten. Het textiel, meestal afkomstig uit India, China en andere Aziatische landen, legt een lange weg af voor het op het bed in een zorgorganisatie belandt. De hogere kosten voor (overzee) vervoer worden aan zorgorganisaties doorberekend.

‘Voor linnenvoorziening is de verwachting dat deze (fors) gaat stijgen de komende maanden. Dit aangezien de externe wasserij te maken heeft met hoge energiekosten.’

De stijging van de kosten voor afvalverwijdering is met +5,0% relatief beperkt. De belangrijkste kostencomponenten bestaan uit (de huur van) materieel voor inzameling, logistiek en verwerking. Bij zowel het materieel en de logistiek zijn prijsstijgingen zichtbaar onder meer door hogere brandstofprijzen en door een tekort aan chauffeurs. Daar staan bij de derde component, de verwerking, hogere inkomsten tegenover die de totale prijsstijging dempen. Dit komt doordat de prijzen van grondstoffen als oud papier, gerecyclede plastics en de prijs van biogas (verkregen uit vergisting) meestijgen met de prijzen van papierpulp en de olie- en gasprijzen. De schoonmaakkosten stijgen ten slotte gemiddeld met +5,3%.

2.2.4 Algemene kosten

De gemiddelde prijsstijging binnen de algemene kosten bedraagt +5,5%. Dit leidt tot € 37 mln. aan extra kosten in 2022. Binnen de algemene kosten is de grootste stijging zichtbaar bij de kosten voor automatisering (+6,9%). Bij de automatiseringskosten dragen vooral chiptekorten bij aan de prijzen voor IT-hardware zoals mobiele apparaten en pc's. Daarnaast is, mede door toenemende uitgaven aan clouddiensten en uitbesteding van infrastructuur, sprake van een aanhoudend tekort aan ICT-ers, waardoor service providers en software ontwikkelaars hun prijzen verhogen.

De gerapporteerde prijsstijging bij kantoorbenodigdheden bedraagt gemiddeld +6,0%, mede door de sterk gestegen prijzen van papierpulp. De communicatie- en accountants/advieskosten stijgen met respectievelijk +4,2 en +5,2%.

2.2.5 Cliëntgebonden kosten

De prijsstijgingen binnen de cliëntgebonden kosten liggen gemiddeld op +5,3%. Op een totaal van ruim € 329 mln. in 2021 leidt dit tot € 18 mln. aan extra uitgaven in 2022. Binnen de cliëntgebonden kosten vormen de kosten voor activiteiten buiten de instelling en geneesmiddelen de onderzochte referentiekosten. Bij de geneesmiddelen is een gemiddelde prijsstijging zichtbaar van +5,7%. Bij de activiteiten buiten de instelling wordt een gemiddelde prijsstijging van +4,9% gerapporteerd.

2.2.6 Onderhoud

De verwachte prijsstijging van de onderhoudskosten ligt in 2022 op gemiddeld +7,3%. Dit betekent dat de sector in 2022 door prijsstijgingen € 15 mln. extra kwijt is aan onderhoudskosten. Naast de

prijsstijgingen lopen zorgorganisaties bij onderhoud ook risico op langere levertijden door wereldwijde tekorten aan onderdelen. De onderhoudskosten worden verder bepaald door een stijging van de personeelskosten. In de cao van de bouw- en installatiebranche is opgenomen dat de lonen in 2023 nog eens extra zullen stijgen, met +5%.

2.2.7 Energie

Veruit de grootste prijsstijgingen zijn zichtbaar bij de energiekosten: de verwachte prijsstijgingen van elektriciteit en aardgas bedragen respectievelijk +34,8% en +23,5%. Voor de totale energiekosten betekent dit een verwachte prijsstijging van +30,3%. Op een totaal van € 148 mln. aan energiekosten in 2021 resulteert de prijsstijging in € 45 mln. aan extra uitgaven voor de sector.

Bij een deel van de organisaties gelden nog de tarieven op basis van lopende meerjarencontracten. Dit heeft op dit moment nog een dempend effect op de gemiddelde prijsstijgingen. Deze zorgorganisaties worden in 2023 of daarna geconfronteerd met extra kosten als gevolg van de prijsstijgingen voor energie. Uit de toelichtingen van de deelnemers valt op te maken dat er veel zorgen leven over de toekomstige prijsontwikkeling bij aflopende energiecontracten. Vaak is dan sprake van ruim een verdubbeling van de prijzen, en zelfs prijsstijgingen van +300% en +400% komen voor.

'Voor gas hebben we nog een contract, elektriciteit gaat 3x over de kop.'

'Voor 2024 verwachten we factor 4-5 van de huidige kosten, oftewel een stijging van 300-400%!!!'

Door de Russische invasie van Oekraïne en het verder terugschroeven van de gasexport richting Europa zijn de prijzen begin deze zomer verder gestegen. Droogte en hitte hebben de problemen op de Europese energiemarkten verder verergerd. Ook kon er door de droogte minder elektriciteit worden opgewerkt met waterkracht. De impact van de weersomstandigheden komend stookseizoen, het gasexportbeleid van Rusland, de onzekere omvang van de vraaguitval als gevolg van de hoge prijzen en eventuele maatregelen van de Europese Unie kunnen voor nieuwe prijsvolatiliteit zorgen.

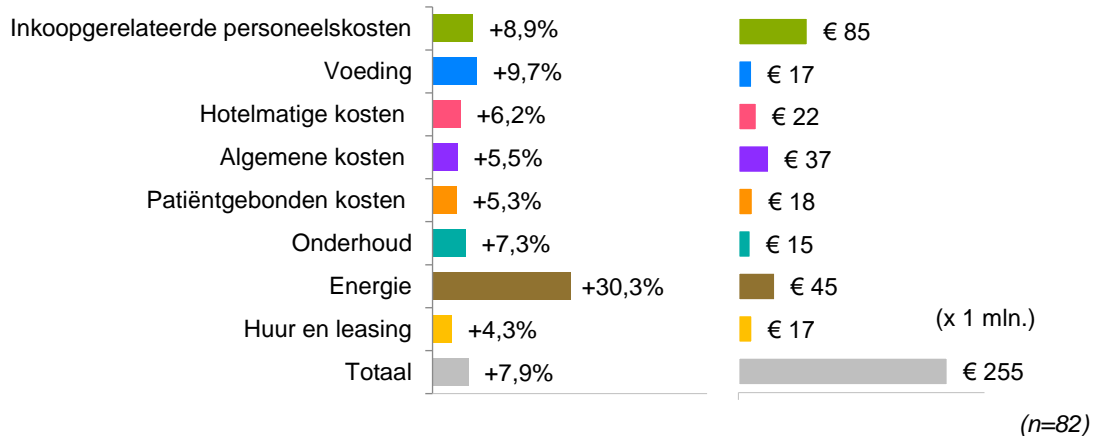
2.2.8 Huur en leasing

Binnen de huur en leasing vormt de huur van gebouwen met ruim 70% van de totale huur en leasingkosten de referentiekostensoort. De huur van gebouwen stijgt gemiddeld met +4,3%. Op een totaal van € 393 mln. aan kosten voor huur en leasing levert deze prijsstijging in 2022 een bijdrage van 17 mln. aan extra huur- en leasingkosten voor de sector.

2.3 Impact voor de sector

De verschillende prijsstijgingen per hoofdrubriek leiden tot een gemiddelde prijsstijging in 2022 voor de totale inkoopkosten van +7,9%. Op een totaal van € 3,2 mld. aan inkoopkosten betekent dit een toename van € 255 mln. voor de sector, een eventueel volume-effect als gevolg van stijgende cliëntenaantallen niet meegerekend.

Figuur 5 Prijsstijging en meerkosten (2022) in miljoenen euro's per hoofdrubriek

De NZa-maximumtarieven worden jaarlijks geïndexeerd voor de prijsontwikkeling van de personele en materiële kosten. De indexcijfers zijn gebaseerd op ramingen van het Centraal Planbureau. De prijsindexcijfers die de NZa hanteert voor de vaststelling van maximumtarieven voor de Wlz en Zvw, worden echter lang niet altijd door gemeenten gehanteerd in het sociaal domein (Wmo en jeugdwet). In veel gevallen is deze lager dan in de landelijk gereguleerde zorgdomeinen. In dit rapport wordt bij gebrek aan precieze cijfers voor het sociaal domein gerekend met NZa-cijfers.

De prijsindex voor de materiële kosten bedraagt voor 2022 +1,83%⁸. Op de totale materiële inkoopkosten (excl. inkoopgerelateerde personeelskosten en de huur van vastgoed) van € 2,0 mld. wordt daarmee een prijsstijging met een omvang van € 37 mln. gedekt door de beschikbare prijsindex. Van de toegenomen inkoopkosten van € 255 mln. valt € 159 mln. te typeren als materiële kosten. De gehandicaptenzorg wordt in 2022 dus geconfronteerd met de negatieve impact van de resterende € 122 mln. voor hun materiële kosten.

Voor de personele kosten bedraagt de NZa-prijsindexatie voor 2022 4,42%. Van de € 85 mln. aan extra personele kosten als gevolg van prijsstijgingen wordt hiermee eveneens een bedrag van € 42 mln. van de totale prijsstijging afgedekt. Het restant, zo'n € 43 mln., komt voor rekening van de zorgorganisaties.

De Normatieve Huisvestingscomponent (NHC) maakt deel uit van het integraal zorgtarief en dient als dekking van het vastgoed van zorginstellingen, waaronder de huur van gebouwen. Naar schatting 72% van de huur en leasingkosten betreft de huur van gebouwen. De NHC wordt jaarlijks met 2,5% geïndexeerd. Hiermee wordt op de totale huurkosten van gebouwen een stijging van zo'n € 7 mln. afgedekt. Het resterende deel van € 5 mln. aan hogere huurkosten van gebouwen komt voor rekening van de zorgorganisaties.

Bij elkaar (materiële, personele inkoopkosten en huurkosten samen) betekenen de prijsstijgingen dat de sector in 2022 wordt geraakt door ten minste € 170 mln. aan extra kosten die niet door indexatie

⁸ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2022). Prijsindexcijfer 2022 en 2023 - CEP 2022.

afgedekt worden. Doordat de indexatie die gemeenten toepassen in veel gevallen lager is, vallen deze meerkosten naar verwachting nog iets hoger uit.

Met een gemiddelde resultaatratio van 2,3% en een resultaat van € 243 mln.⁹ in de sector verdampt daarmee het leeuwendeel van het verwachte rendement in 2022. Afgaande op de resultaatcijfers van 2021 zou dit bijna een verdubbeling betekenen van het totale aantal gehandicaptenzorgorganisaties¹⁰ met een negatief resultaat: van 47 naar 98 organisaties¹¹. Een lager rendement heeft onder meer gevolgen voor de investeringsruimte en de voorwaarden waaronder zorgaanbieders vreemd kapitaal kunnen aantrekken. In combinatie met andere factoren, zoals de krappe arbeidsmarkt en de gevolgen van corona, kunnen de kostenstijgingen ook besparingen op de zorg noodzakelijk maken.

De index van de materiele kosten¹² voor 2022 die verwerkt wordt in de tarieven 2023, bedraagt 9,25%. Dat betekent dat deze indexatie in 2023 op basis van het huidige onderzoek toereikend lijkt om de kostenstijging van 2022 op te vangen. Een kanttekening hierbij is dat het onderzoek in oktober heeft plaatsgevonden en dat daardoor mogelijk een deel van de kostenstijgingen in het laatste kwartaal nog niet zijn meegenomen.

⁹ Cijfers verslagjaar 2021.

¹⁰ Inclusief organisaties die geen lid van VGN zijn.

¹¹ Indien de totale kostenstijging van € 172 mln. naar rato in mindering wordt gebracht op resultaat van individuele organisaties in de gehandicaptenzorg.

¹² In deze impactstudie wordt de prijsontwikkeling van de inkoopgerelateerde personeelskosten vergeleken met de beschikbare prijsindex voor de personele kosten (OVA), omdat de inhuur van personeel de grootste post is binnen deze categorie. Het gaat hierbij echter om een gemengde categorie, waaronder ook kosten met een meer materieel karakter vallen (bijv. bedrijfskleding). Ook zij opgemerkt dat de NZa-maximumtarieven geen afzonderlijke component voor de inhuur van personeel kennen en dat er geen directe relatie is tussen de OVA (die gebaseerd is op de loonontwikkeling).